

**Причорноморський центр
досліджень проблем суспільства**

**МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ**

**«АКТУАЛЬНІ НАУКОВІ
ДОСЛІДЖЕННЯ РІЗНОМАНІТНИХ
СОЦІАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ
СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА»**

1-2 березня 2013 р.

м. Одеса

ББК 60
УДК 3
А-43

«Актуальні наукові дослідження різноманітних соціальних процесів сучасного суспільства»: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, Україна, 01-02 березня 2013 року). – Одеса: ГО «Причорноморський центр досліджень проблем суспільства» 2013. – 100 с.

Організатори конференції не завжди поділяють думку учасників. У збірнику максимально точно відображається орфографія та пунктуація, запропонована учасниками.

ББК 60
УДК 3
А-43

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ІСТОРИЧНІ НАУКИ

Бойчук Яна Анатоліївна ІСТОРИЧНІ ОБСТАВИНИ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ ЕТНОМЕНШИН НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ (ДРУГА ПОЛОВ. ХІХ СТ.).....	5
Дем'янюк Олександр Йосипович З'ЇЗД ПРЕДСТАВНИКІВ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН У ЛУЦЬКУ (1429 Р.) ТА ЄВРОПЕЙСЬКА БЕЗПЕКА.....	8
Зеркаль Микола Миколайович ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ЕТНОСІВ УКРАЇНИ (1991 – 2012).....	11
Іванов Денис Ігорович КОМІТЕТ ПІВДЕННО-ЗАХІДНОГО ФРОНТУ ВСЕРОСІЙСЬКОГО СОЮЗУ МІСТ: ГОЛОВНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ В 1915 РОЦІ.....	15
Лукашів Володимир Ярославович СТАТУТНІ РАМКИ ДІЯЛЬНОСТІ «ТОВАРИСТВА ІМЕНІ М. КАЧКОВСЬКОГО» В СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ (1874 – 1914 РР.).....	18
Олефір Лілія Олександрівна ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ НАУКОВИХ КОНЦЕПЦІЙ ВОЛОНТЕРСТВА В УКРАЇНІ РАДЯНСЬКОГО ДОСВІДУ ДІЯЛЬНОСТІ ДОБРОВОЛЬЧИХ ОРГАНІЗАЦІЙ І ЗАХІДНИХ МОДЕЛЕЙ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ.....	21
Пекарчук Володимир Михайлович ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ПЕРЕДУМОВИ ВІДРОДЖЕННЯ ТА РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНО-ТВОРЧОГО ПРОСТОРУ ЕТНОМЕНШИН УКРАЇНИ (1991 – 2012 РР.).....	25
П'ятаха Наталія Яківна СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ ТРУДОВОЇ ПОВИННОСТІ ТА ОРГАНІВ ЇЇ УПРАВЛІННЯ.....	29

НАПРЯМ 2. ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ

Бурій Андрій Романович СУСПІЛЬНО-ЕКЗИСТЕНЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМАТИКА У ТВОРЧОСТІ БЕРНАРДО БЕРТОЛУЧЧІ.....	32
Гуменна Ірина Любомирівна РОЛЬ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТСЬКИХ ТОВАРИСТВ У РОЗВИТКУ ФІЛОСОФСЬКИХ ІДЕЙ В СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ (КІНЕЦЬ ХІХ СТ. – 1939 Р.).....	35
Зазуляк Ольга Степанівна ОСОБЛИВОСТІ СУСПІЛЬНОГО СПОЖИВАННЯ В КОНТЕКСТІ РЕЛІГІЙНОЇ, СПОРТИВНОЇ ТА НЕЙРОМАРКЕТИНГОВОЇ СВІДОМОСТІ.....	38
Літценберг Людмила Викторовна ЕПІСТЕМОЛОГІЧНІ ОСНОВИ КОНЦЕПЦІЇ ІДЕНТИЧНОСТІ.....	41
Малая Екатерина Викторовна ЕВОЛЮЦІЯ ІДЕЙ СОЦІАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ В ПЕРІОД ПОЗДНЕЇ АНТИЧНОСТІ І ВОЗРОЖДЕННЯ.....	43
Морська Софія Вікторівна СТАЛІЙ РОЗВИТОК – ПРОГРЕСИВНА ФІЛОСОФІЯ ЛЮДСТВА XXІ СТОЛІТТЯ.....	47
Прищепа Людмила Андріївна ЗМІ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТОРЕННЯ СТЕРЕОТИПНОГО УЯВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ПРО ІСЛАМСЬКИЙ СВІТ.....	51
Хоменко Катерина Андріївна ПРОБЛЕМА ТЕРОРИЗМУ: ІСЛАМ В ТРАКТОВІЦІ УСАМІ БЕН ЛАДЕНА.....	53
Шабунова Анна Александровна МЕДІАОБРАЗОВАНИЕ В ПРОЦЕСЕ ФОРМИРОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННОЙ КУЛЬТУРЫ.....	56

Гуменна Ірина Любомирівна
магістрант історичного факультету
Науковий консультант: Морська Н. Л., канд. філос. наук, доцент
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна

РОЛЬ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТСЬКИХ ТОВАРИСТВ У РОЗВИТКУ ФІЛОСОФСЬКИХ ІДЕЙ В СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ (КІНЕЦЬ ХІХ СТ. – 1939 Р.)

Актуальними для дослідження сьогодні залишаються теми, які розкривають нові сторінки в розвитку історико-філософських знань України. Важливою, проте недостатньо вивченою, є проблема національного та культурного поступу, а в його лоні і розвитку філософських ідей у Східній Галичині кінця ХІХ ст. – 1939 р.

Значущою ланкою національного та культурного розвитку української спільноти у Східній Галичині кінця ХІХ ст. – 1939 р. виступив студентський рух. Однак, представники студентства брали участь не лише в суспільно-політичному житті регіону, але також займалися науковою, богословською, культурно-просвітницькою, соціально-економічною діяльністю. Окремі члени товариств студентів, окрім перерахованих вище напрямків роботи, долучалися ще й до роботи філософських кружків, що не могло не позначитися на формуванні політичних орієнтирів та протіканні національно-культурного руху в Східній Галичині кінця ХІХ ст. – 1939 р.

Мета нашого дослідження полягає у виокремленні внеску студентського руху в розвиток філософських знань у Східній Галичині зазначеного періоду та аналізі впливу філософських ідей на формування поглядів представників студентських товариств.

Проблема молодіжного руху в національно-культурному житті Східної Галичини певним чином висвітлена в працях таких науковців, як І. Курляк, Б. Ступарик, О. Луків, М. Барна, М. Семчишин, В. Моцюк. Студентський рух був предметом досліджень І. Шумського, Б. Трофим'яка, Р. Ковалюка, І. Гурака, В. Качмара, Б. Савчука, Н. Мисак.

Ще в 1910 р. в «Академічній громаді» утворився кружок прихильників філософії, що гуртував слухачів на викладах Володимира Юринця, який разом із студентами досліджував діалектичний та історичний матеріалізм, історію філософії, соціологію, естетику, критикував західну філософію, коментував Демокріта, критикував концепцію неогегельянців та фрейдистів, особливу увагу приділяв феноменологічній школі Е. Гуссерля. Але згодом кружок занепав. У 1913 р. за ініціативи Даниловича кружок відновив роботу. Усього членів кружка було 17 [5]. 30 жовтня 1913 р. обрано керівництво в складі Лева Крип'якевича (голова), Олени Степанівни (прізвище не відоме) (писара), Олександра Кульчицького (касир). Вони брали значну участь в культурно-просвітній праці серед народних мас та менш значну участь в політичному житті, займаючись, в першу чергу, своєю внутрішньою організацією [1, с. 215–216].

Як засвідчує студентський вісник «Поступ» (1921–1931 рр.), нерівномірно, залежно від кількості українських студентів розвивалася «Філософська громада», яка своїми постійними членами нараховувала близько 100 студентів [4, с. 56]. Проте, дослідник західноукраїнських сту-

дентських товариств Р. Ковалюк наводить іншу кількість членів філософського товариства – 200 студентів [1, с. 220].

Окрім дискусійних занять у філософському кружку, представники студентства розуміли необхідність поряд із іншими науковими знаннями поширення і філософських, які допоможуть через вивчення світової спадщини повернути українцям відчуття необхідності боротися за власну державу.

Польська влада старалася придушити будь-які намагання українських студентських товариств протистояти усталеному режиму. Напруженість посилив замах на Ю. Пілсудського, який здійснив у вересні 1921 р. студент Степан Федак. Після цього випадку була ліквідована «Академічна громада», а «Філософська громада» згодом сама припинила свою діяльність [4, с. 55].

Українські студентські товариства, які знаходилися в напівлегальному становищі, свою головну діяльність спрямували на створення таємного українського університету у Львові, що мав мати три факультети – філософський, правничий, медичний, а згодом і четвертий – технічний. До прикладу, на філософському факультеті навчання тривало 4 роки, тоді як на політехнічному факультеті могли здійснювати підготовку лише за 2 роки, а ще половину навчання студенти мали довчатися закордоном [6, с. 108].

На студентський рух впливали і воєнні настрої в Австро-Угорщині. У студентських колах з 1912 р. було організовано ряд доповідей на тему «Українська справа в евентуальній війні». Наслідком дискусій було рішення створити окрему військову організацію. Цією справою мав опікуватися комітет на чолі з студентом філософського факультету Іваном Чмолою [2, с. 51].

Про активність студентських товариств на території Східної Галичини говорить Іван Франко, який у студентські роки мав до них безпосереднє відношення: «Руська академічна молодіж устроює преміальні мандрівки по краю, щоб знайомитися з різними околицями, з народом, з інтелігенцією. В самім академічнім товаристві бачимо тепер оживлений науковий рух: постають спеціальні кружки, читаються відчити, ведуться дискусії; давня байдужість та цинічна скептичність уступає місце серйозному поглядові на життя і завзяттю до праці» [1, с. 110].

Із студентських буднів починають формуватися філософські погляди та світогляд Івана Франка, який відзначається поєднанням ідеї героя – «вічного революціонера», раціоналізму та наукового пошуку істини. В основу історії людства він ставить поступ через зіткнення суперечностей. А найвищими суспільними цінностями вважає – людину, громаду та націю.

Цілком зрозуміло, що в середовищі студентської молоді проходили досить складні процеси, від крайніх радикальних до поміркованих [1, с. 101].

Наприклад, під впливом ідей Михайла Драгоманова в українського студентства розвинулася теорія ідейного поглиблення українства, що на галицькому ґрунті спричинилося до сильнішої кристалізації національної ідеї. З таким доробком входить студентство в новий етап свого змагання вже не тільки за ясно скристалізоване своє обличчя, але й за народні права [1, с. 110].

Студентство в 30-ті роки було свідоме свого місця в житті суспільства. Уже на першій краєвій студентській конференції був заслуханий реферат з виразно накресленим ідеалом українського студента-громадянина, з яким виступив студент гуманістичного відділу Львівського університету, четвертого року студій Микола Дужий [1, с. 262].

Студентство надавало великого значення поглибленню суспільного світогляду та участі в громадському житті, організовуючись у відповідних

товариствах. Це були українські корпорації. Крім того, що в них вчили точності, обов'язковості і порядку, спонукали їх виробляти світогляд та брати участь в позакорпоративній студентській роботі. Такими організаціями у Львові були: філія Товариства наукових викладів ім. П. Могили, Студентський кружок «Рідна школа» [1, с. 267].

Керівництво товариств залучало студентів-членів до участі у різноманітних культурних заходах, культивуючи таким чином моральні якості: повагу до народних традицій та історичного минулого рідного краю, добродіяльність, милосердя. Загалом всі акції, в яких брали участь члени студентських товариств можна умовно поділити на три групи: патріотичні, добродійні, музично-розважальні [3].

Студентство зорієнтувало себе на масову національну роботу. Як видно із звітів повітових студентських секцій, студентство краю виконало колосальну працю, основним змістом якої була популяризація націоналістичної ідеї, вони намагалися ознайомлювати всіх бажаючих із історією філософії та новими її віяннями. Це містило в собі велику небезпеку для польської держави. Тому впродовж десяти років відбувалися масові арешти і процеси над студентською молоддю [1, с. 281].

Українські студентські товариства були не лише організаціями, які обстоювали права та інтереси слухачів вищих навчальних закладів, дбали про покращення їхнього матеріального добробуту. Вони також залучали молодь до участі в громадському житті Галичини через активну культурно-просвітницьку діяльність як в студентському середовищі, так і серед широких верств населення.

Література:

1. Ковалюк Р. Український студентський рух на західноукраїнських землях XIX – XX ст. / Р. Ковалюк. – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2001. – 420 с.
2. Леник В. Українська організована молодь (молодечі організації від початків до 1914 р.) / В. Леник. – Мюнхен – Львів, 1994. – 181 с.
3. Мисак Н. Ф. Культурно-просвітницька діяльність українських студентських товариств у Галичині наприкінці XIX ст. / Н. Ф. Мисак, О. С. Васильєва // Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки: Наук. вісник: зб. наук. праць / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, Українська АН. - К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. - Вип. 49 (№ 7). - С. 31-35
4. Савчук Б. Студентський рух в Західній Україні у 1920 – 30-ті роки: хроніка організаційно – ідейного становлення / Б. Савчук // Наукові записки ТДПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Історія / За заг. ред. проф. Алексієвця М. М. – Тернопіль. – 1999. – Випуск IX. — С. 54 – 58.
5. Центральний державний історичний архів України, м. Львів Ф. 146 Галицьке намісництво в м. Львові, 1772 – 1921 рр. оп. 58
6. Спр. 465 Прошение основателей обществ студенческих «Академический кружок» в г. Львове об утверждении им изиснений прилагаемых уставов и решение по этому вопросу, 1870 – 1891 р., 26 арк.
7. Шумський І. Західноукраїнський студентський рух національно – демократичного спрямування на початку 20-х років XX століття / І. Шумський // Наукові записки ТДПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Історія / За заг. ред. проф. Алексієвця М. М. – Тернопіль. – 2003. – Випуск I. – С. 107 – 110.